

hoc phasiolorum genus dolichos esse, quam eruiliam Manardo uocatum. Illud insuper hac in re sentit Manardus, quod Dioscorides phasiolorum appellatione, de quibus supra mentionem fecit, non quidem communes, ac triviales, sed Eruiliam significauerit: Smilacis uero hortensis nomine, de qua hic sermo, uulgares illos phasiolos representauerit. Qui (ut suam tueatur sententiam) consentaneum minime uideri inquit, quod duobus diuersis capitibus eodem libro de phascolis scripserit Dioscorides. Sed haudquaquam à ratione, & ueritate eum alienum existimarem, qui responderit, primum tractasse Dioscoridem de uulgaribus, & candidis phascolis, qui passim in campis aliorum leguminum more seminantur, ubi de omni segete, & leguminibus disseruit. Deinde uero de uersicoloribus, qui in hortis, & uiridarijs ad opera topiaria explenda seruntur, inter ea, quae in hortis, & uiridarijs coluntur. Quamobrem ut hortenses à campestribus secerneret, inquit: Hortensis Smilax frutex est, &c. Quod manifeste declarat, eum hic de hortensibus, illic uero de ijs, quae in campis proueniunt, intellexisse, atq; eos ita sciunxisse. Qua in re non potui non quaedam admirari Manardum medicum alioquin ingenio, & doctrina insignem, quod tam facile adductus esset, ut assue-raret dolichos esse eruiliam, cum legisse existimandum sit, Galeno, & Paulo eruiliam ochrum uocari. Planta, quae ἐπιλαξ κηρωία Græcis, Smilax hortensis Latinis appellatur: Arabibus, Lubia: Italis, Smilace degli orti, et Fagiuolo Turchescis: Germanis, Vuelsch bonen: Hispanis, Feyones: Gallis, Fascoles, & Faves painctes.

Nomina.

ΜΗΔΙΚΗ. MEDICA. CAP. CXLI.

MEDICA, cum recenter prodijt, folijs, & caule trifolio pratensi similis est: procedens uero folia contrahit, caules edens trifolij, & filiquas corniculorum modo intortas, in quibus semen lentis magnitudine dependet. Id siccatum, iucundi saporis gratia, conditaneo sali admiscetur. Viride, quibus refrigeratione opus est, illitu suffragatur. Herba tota pro gramine vtuntur, qui pecora alunt.

MEDICAM inde nominationem inuenisse certum est, quod primum, Plinio lib. XVIII. cap. XVI. auctore, ex Media in Italiam aduecta fuerit. Verum etsi hæc quondam in uniuersa Italia sereretur ad pecorum pabulum, & omnibus ferè cognosceretur; nec tamen paucis sane reperiantur, qui Medicam uiderint, ne dum serant: quanquam non desunt, qui eam se consecutos existiment. Sed cum ab amicis hoc anno semen accepissem, illudq; magna cum diligentia terra mandassissem, accidit, solo forsitan repugnante, ut nulla exorta sit planta: unde quid de ea indicem non habeo. Hæc (ut Plinius tradit loco citato, & antiquorum plerique testantur) uno tantum satu plus tricenis annis perdurat. Eadem (ut quidam referunt) abundat Hispania, ubi magna admodum cura colitur ad iumentorum, & pecudum pabulum: eamq; Alfalfa uocant, nomine ab Arabicis corruptè mutuo. Nam (ut lib. I. capite de Cot inquit Auicenna) uocatur etiãnum Aphris Alfafasat. Nascitur & in Gallia, si Ruellio credimus, ibiq; maius trifolium appellatur. Medica sic Latinis, & Italis, ut Græcis ΜΗΔΙΚΗ nominatur: Mauritanis (ut modo dictum est) Cot, & Alfafasat: Hispanis, Alfalse, Eruaye, & Alfalfa.

Medicæ consideratio.

Nomina.

ΑΨΑΧΗ. APHACA. CAP. CXLII.

ΑΨΑΧΗ in aruis nascitur, altior lente, tenuibus folijs: filiquas lenticula maiores fert, in quibus terna, quaternave semina nigra, lente minora, continentur. Quae adstringendi vim habent. quare torrefacta, stomachi, aluique fluxiones sistunt, si fresa lentis more decoquantur.

NON solum in uniuersis Italiae locis Aphaca sponte nascitur, sed & à multis in campis seritur leguminum, & erui modo ad columbarum faginam. Folio germinat uicia maiore, crassioriq; quadrangulati caule, flore subrubco, filiquis inde dependentibus pisorum instar, breuioribus tamen, sed lenticula maioribus, in quibus includitur semen, uicia quadantenus maius. Goritiensi agro frequentissima nascitur inter segetes, & prope sepes. Quo fit, ut maxime aberrent, qui censent Aphacam nihil à uicia differre, quae inter segetes ubiq; copiose prouenit. Quippe quod hæc minori sit folio, tenuiori caule, flore in purpuram rubescente, filiquis longioribus, gracilioribus, ac rotundioribus. Ea q; propter de Aphaca, & uicia differens Galenus lib. I. de alimentorum facultatibus, ita scribit. Aphacæ, & uiciae semini figura non rotunda est, ueluti fabarum, sed aliquantò latiuscula, similiter lenti. Hæc quoq; cum sua planta, et ualuis integra rustici reponunt, ut brutis pecudibus pabulo sint. Per famem tamen quosdam noui, qui hæc quoq; comederint, potissimum uere, cum etiãnum uirent, quemadmodum fabas, & cicera esitare consueuerunt. Semina autè hæc non solum insuauia sunt, sed concoctu etiã difficilia, & aluum retinentia. Perspicuum ergo est, cum huiusmodi naturam obtineant, alimoniam quoq; quae ex ipsis in corpus permanat, improbi, crassiq; succi esse, idoneam ad humoris melancholici generationem. hæcenus Galenus. Cæterum illud animaduertendum est, quod Theophrastus lib. VII. cap. VII. & XI. de plantarum historia Aphacam inter intybacea, uel cichorij genera connumerat. Quare mirandum non est, si etiam in alijs quibusdam à Dioscoride discrepet, quemadmodum in coronopo, orobanche, ac alijs nonnullis ostendimus. Nec mirum etiam Plinium hæc in historia uariasse: nam lib. XXVII. cap. V. Dioscoridis Aphacam ad uerbum retulit: libro uero XXI. Theophrastum secutus, eam inter cichoracea reposuit. Quae Græcis ΑΨΑΧΗ, Latinis item Aphaca, & Aphace nuncupatur: Arabibus, Apaki, Afaki, siue Albikia: Italis, Aphaca: Germanis, Vuilde uuicken, & Vogels uuicken.

Aphacæ consideratio.

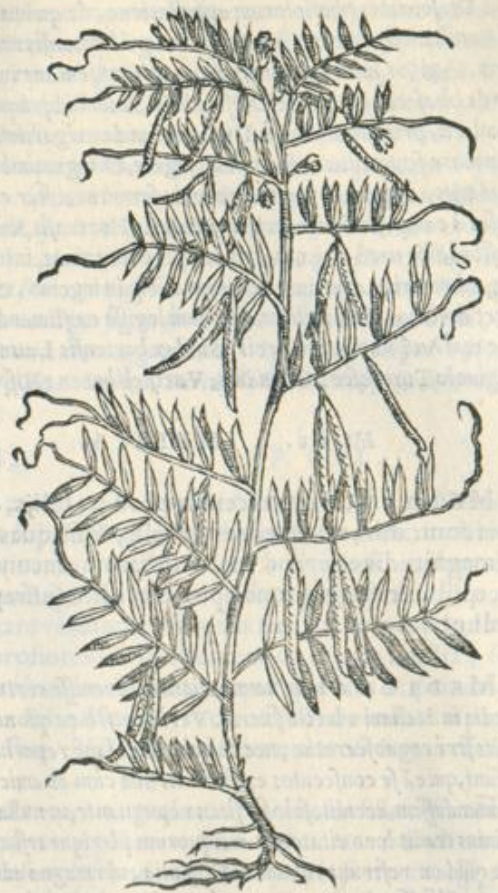
Quorundam lapsus.

Aphaca intybi genus.

APHACA.

VICIA.

Galeno.

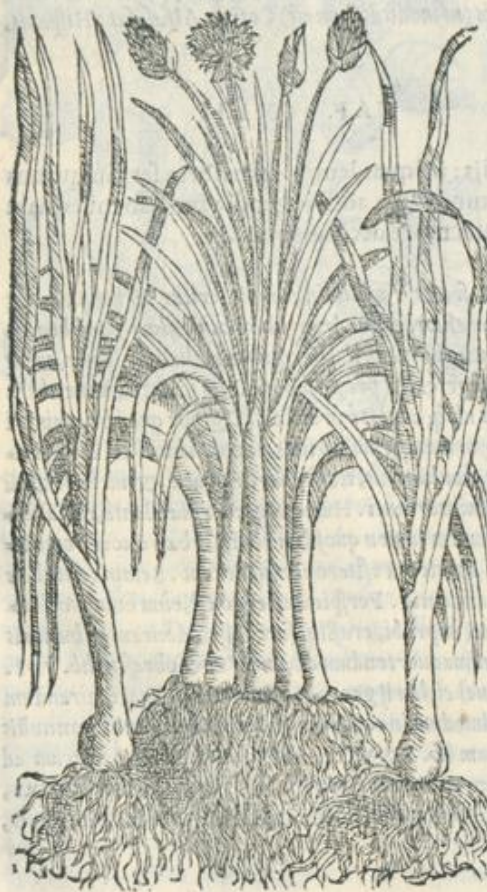
10

20

30

Γράσσον κεφαλωτόν. PORRVM CAPITATVM.

CAP. CXLIII.

Porri consideratio.

CAPITATVM porrum inflationem facit, noxium succum creat, tumultuosum somnium parit, urinam ciet, aluo accommodatur, extenuat, oculorum aciem hebetat, menses pellit: sed lædit exulceratam uescicam, renesque. cum ptisana uerò coctum, esu pectoris uitia extrahit. Coma eius in aqua maris, & aceto cocta, in defensionibus ad præclusiones vuluæ, & duritias, utilis habetur. Porrum bis aqua mutata coctum, tum frigida maceratum, dulcescit, & multò minus inflat. Semen acrius est, & quandam adstrictoriam vim habet. quare succus cum aceto, addito thure, aut manna, sanguinis profluvia sistit, maximè si naribus erumpat. Venerem stimulat: contra omnia thoracis uitia, tabemque, pro delinctu efficax est: arteriam esu purgat: sed si assidue estur, uisus obscuritatem inducit: stomacho aduersatur. Succus ex melle potus, aut illitus, contra bestiarum morsus auxilio est. Ipsum quoque cum aceto aut thuris polline, lacte aut rosacco, utiliter aurium doloribus, & sonitui instillatur. Varos tollunt folia illita cum rhoë, qua ad obsonia utuntur: epinyctidi medentur: crustas ex sale illita rumpunt. Veteres sanguinis reiectiones cohibent, feminis drachmæ binæ, cum equali baccharum myrti pondere potæ.

40

50

PORRVM, quod copiosum quadragesimalis nostri ieiunij tempore plerunq; in foris olitorijs unà cum oleribus uenale reperitur, omnibus notissimum est. Ceterum etsi magnopere laborent hortorum cultores, ut eorum porri, longi, crassi, candidi, ac teneri euadant; nesciunt tamen eos capitatos efficere, ceparum instar:

instar : quauis ij apud ueteres in frequentissimo usu fuissent, quod longis, qui proprie sectiui appellantur, sapidiores, gustuiq; gratiores haberentur. De his igitur tanquam praestantioribus scripsit Dioscorides, non tamen quod a sectiuis genere differrent, e quibus magonio capitati fiunt, tegula in transplantatione supposita, incisus prius ante medullam folijs, ne adolendi facultas in sublime feratur, nec ad radices, sed in ipso capite consideat : uel sarculo conuelluntur radices, ut delumbatae alant, neque distrahant, ut scriptum reliquit Plinius lib. XIX. cap. VI. Porri facultates recensuit Galenus lib. II. de alimentorum facultatibus, ubi simul etiam de allio, & cepis agens, sic inquit. Harum plantarum radicibus percrebro uescuntur homines, rarius caule, folijsq; acri admodum facultate praeditis pro radicium portione. Corpus excafaciunt, & crassos in eo humores extenuant, glutinososq; incidunt. Bis tamen, aut ter in aqua decocta, acrimonia spoliantur : quanquam ne sic quidem uim perdunt extenuandi. Verum facultatem quandam obscurissimam alendi corporis exinde acquirunt, cuius antea, quam decoquerentur, nihil profus obtinebant. Ceterum allium non modo ut obsonium, uerum etiam ut medicamentum sanitati accommodum, quod obstructa soluere, & discutere possit, usurpatur. Aliquantisper elixum, usque dum acritudinem abijciat, uiribus quidem suis imbecillius sit, sed succi prauatatem non amplius seruat, quemadmodum nec porri, nec cepae, cum bis fuerint decocta. Γράσσον κεφαλωτὶν id uocant Graeci, quod Latini Porrium capitatum : Arabes, Curat, seu Kurat : Itali, Porro capitato : Germani, Lauch : Hispani, Puerro : Galli, Pourreau.

Porri facultates ex Gal.

Nomina.

Ἀμπελόπρασσον.

AMPELOPRASVM.

CAP. CXLIII.

AMPELOPRASVM stomacho magis, quam porrum aduersatur : plus autem excafacit : urinam, & menses uehementius ciet. Id contra serpentium morsus esse conuenit.

PROVENIT agreste porrum plerumq; in uineis, unde a natalibus ἀμπελόπρασσον, quasi uineale porrum, Graecis appellatur. Nascitur hoc in uniuersa Hetruria non solum in uinetis, sed etiam frequens admodum in agrorum marginibus, & in amoenis collium locis. Rura nostra ipsum uulgari sermone appellant Porrandello. Estur a rusticis, & agricolis in acetarijs crudum, recentis allij uice : quanquam mansu durius sit, gustu acrius, & concoctu difficilium. Est praeterea Ampeloprasum (ut lib. VI. simplicium medicamentorum prodidit Galenus) acrius, & siccius domestico, sicut agrestia omnia reliqua domesticis : ac proinde stomacho, quam illud nocentius : sed & crassos, ac lentos humores potentius incidit, ualentiusq; insarcta organa obstructione liberat. Hac quoq; ratione urinas, & menses saepe prouocauit, ubi a crassis, & lentis retinebantur humoribus. Adeo uero est calidum, ut illitum cataplasmatibus modo exulceret. Dictum est autem ante, quod quae eum in modum sunt calida, extremi sint ordinis. haecenus Galenus. Ceterum illud silentio haud dissimulandum puto, quod Galenus minus fortasse recte id tribuerit Ampelopraso, quod nominis significationi reclamant, & potius scorodopraso competere uidetur, cum loco citato inquit. Si inter allium, & porrum medium quiddam concipias, facultatem ampeloprasum inuenieris. Quandoquidem scorodoprasum, teste infra Dioscoride, ut allij, et porri uires ; ita & nomen sibi uendicauit : ampeloprasum uero dictum est, quod in uinetis nascatur. Id quod ipsemet Galenus con-

Agrestis porri consider.

firmat libro VIII. simp. medicamentorum his uerbis. Scorodoprasum sicut gustu, & odore mediam allij, & porri qualitatem possidet, ita & uires. Et libro II. de alimentorum facultatibus : Ampeloprasum (inquit) a porro tanta est differentia, quanta in alijs congeneribus plantis inter syluestria, & satiuia inuenitur. Sunt qui hoc in totum sequentem annum reponant, aceto condientes, haud aliter quam cepas, eaq; ex parte cibo commodius, & prauo minus succo obnoxium efficitur. Quod ἀμπελόπρασσον Graeci, Latini Porrum agreste, & Ampeloprasum dicunt : Mauritanii, Nabati : Itali, Porro saluatico, & Porrandello : Germani, Vuild lauch : Hispani, Ayos, & Puerros de las uinbas : Galli, Pourreau de chien.

Nomina.

Κρόμμυον.

CEPA.

CAP. CXLV.

CEPA longa acrior est, quam rotunda, item flaua quam candida, & sicca quam uiridis, & cruda quam cocta, aut sale condita. Omnes tamen mordent, flatus gignunt, appetentiam inuitant, sitim mouent, & extenuant, falditium pariunt, & expurgant : aluo utiles sunt. Ea detractis purgamentis in oleum coniecta, haemorrhoidas, reliquosque excretionum exitus referant, subdita pro balanis.

Succus

C E P A .

Ceporum hi-
storia ex The-
ophrasto.Ceporum ui-
res ex Gal.

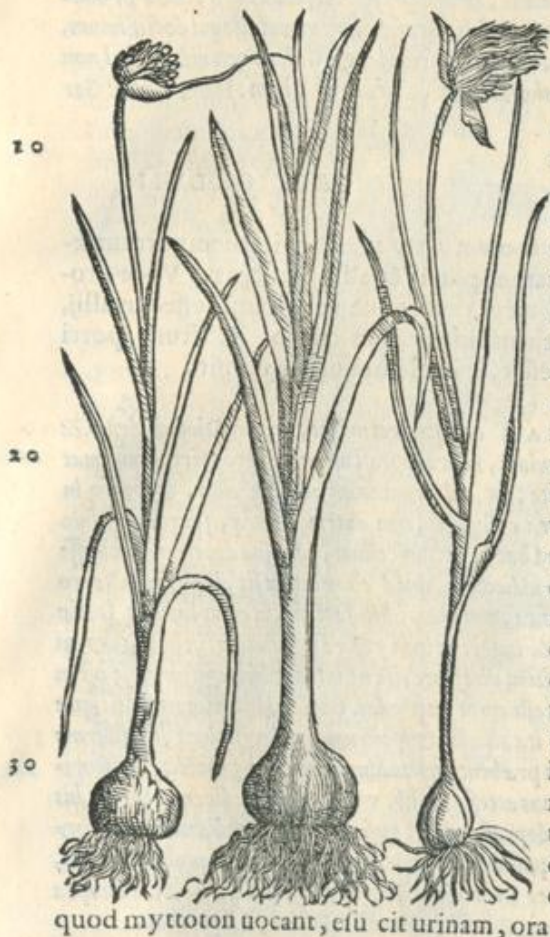
Succus cum melle illitus, oculorum hebetudinibus, ar-
gemis, nubeculis, & incipientibus suffusionibus auxilia-
tur: anginae eodem perunguntur: suppressos menses pel-
lit: caput purgat, naribus infusus: canis moribus cum
aceto, ruta, & melle illinitur: cum aceto autem perun-
ctas in sole vitiligines sanat: & cum pari spodio, scabras
lippitudines sedat: varos cum sale reprimat: contra cal-
ceamentorum attritus, cum gallinaceo adipe utilis est: ci-
tae aluo prodest: in auribus sonitum, ac grauitatem emē-
dat: ad purulentas aures, & eliciendam earundem aquā,
valet: alopeciae earum succo perfriantur, qui celerius
quam aleyonium pilos euocat. Largiore cibo cepa capi-
tis dolores ciet, cocta que vehementius vrinam pellit: eos
lethargicos efficit, qui valetudinibus aduersis, ea etiam co-
cta, plus æquo vescantur. elixa, & cum passis vis, & fico
illita tubercula concoquit, & celerrimè rumpit.

C E P A R V M plura Theophrasto notantur genera libro
VII. cap. IIII. de plantarum historia, ubi sic habet. Differunt
cepae, & allia genere. Sed Ceparum genera plura, ut quae à lo-
cis nomina accepere: gardiae, enidiæ, samothraciæ: item setaniæ,
& fisiles, & ascaloniæ, Ex his Setaniæ minima, sed large dulces.
Fisiles uerò, & ascaloniæ, tū cultu, tum natura inter se differunt.
Fisilem etenim hyeme sua cum coma, inertem relinquunt, uere
externa folia detrahunt, & reliqua colunt: detractis his folijs, al-
tero germinant, simulq; inferius finditur, unde fisiles appellatae
sunt. Quidam uel omnibus detrahenda folia censent, ut uim suam
imo contineant, neq; effuse seminescant. Ascaloniæ peculiari-
s quaedam natura notata est: etenim sole fisiles, & quasi steri-
les, ab radice consistunt, nec ea parte crescere, ac proficere pos-
sunt. Quamobrem non eas deponunt, sed semine ferunt: deinde circa uer, cum germinatū sit, transferunt. Perficiuntur
adeo celeriter, ut cum cæteris, aut etiā prius euelli possint. Plus temporis dimisse in terra, putrescunt. Plantatae caulē
edunt, semenq; tantummodo fundunt: tum exinanuntur, atque inarescunt. Harum igitur talis natura est. Differunt
& colore nonnullæ: etenim apud Isum cætera quidem candidis similes constant, sed colore candidæ admodum pro-
ueniunt, Sardianisq; similiter ferre affirmant. Cretensium peculiaris maxime natura notatur, sed Ascalonijs quoddam
modo proxima, ni forte uel eadem dici debeat. Est enim in Creta genus quoddam, quod semine quidem satum in radi-
ce crassatur: depositum uerò, in caulem, semenq; totum funditur: sine capite, saporeq; dulce est. Id enim quasi è
contrario cæteris habet: omnes nanque depositæ melius, celeriusq; perficiuntur. Omnes post arcturum proueniunt,
tepido adhuc solo, ut depositas imbres occupent. Seruntur & toto capite, & circunciso, sed germinationes haud si-
miles fieri solent. Parte nanque inferiore cepae nascuntur, superiore herba tantum erumpit: sectæ uerò in rectum,
germinare omnino nequeunt. Gethyum dictum sine capite est, & quasi longa ceruice consistens: ob id germinatio to-
ta in fronde, sepiusq; retondetur, ut porrum. qua de causa semine feritur, id nec deponitur. Cepas hisce ferre diffe-
rentijs discernere licet. hætenus Theophrastus. Nascuntur Cepae in uniuersa Italia frequentissime, quæ etiam inibi
multiplici signantur genere, ut refert Plinius lib. XIX. cap. VI. & ut nos quotidie uidemus. Quandoquidem for-
ma aliæ maiores, aliæ minores, quaedam longæ, quaedam rotundæ, quaedam uerò sesiles proueniunt. Sicut colore
rubentes, & subrubentes aliæ, quaedam uirides, & candidæ nonnullæ. Quin & sapore uel acerrimæ, uel medio-
cri acrimonia præditæ sunt, aut nihil penitus acres inueniuntur. Omnium maximæ sunt, quæ Caieta Roman impor-
tantur. Hæ tametsi ad summum rubescant, ac crassioribus tunicis compactæ sint; leuiuscula tamen acrimonia pol-
lent, mansuq; tenerrimæ comperiuntur: ob idq; in cibis cæteras antecellunt. In Hetruria eæ minus acres notantur,
quæ magis rubent. Contra uerò albæ, quippe quæ omnium ibi acerrimæ proueniunt. Quam ob causam ad medica-
menta potius, quam ad cibos seruantur: quanquam secus fortasse in Græcia eueniat, quod flauas candidis acrioris
esse memoret Dioscorides. Connumerantur etiānum inter ceparum genera (ut locis supra citatis Theophrastus,
& Plinius testantur) quæ Ascaloniæ ab Ascalone Iudææ oppido appellantur, & quæ his similes sunt Theophrasto
sectiles nominatæ, nobis uerò in Hetruria uulgò Cipolle maligie. Cepa (ut memoriæ prodidit Galenus libro VII.
simplicium medicamentorum) ex quarto est ordine exalfacientium: essentia autem eius potius crassarum est partiu.
Vnde etiam hæmorrhoidas aperit tum apposita, tum cum aceto inuncta. In sole albos abstergit, tum alopecijs attri-
ta pilos aleyonio citius restituit. Porro si succum eius exprimas, quod reliquum est, admodum terreæ substantiæ est,
eiusq; calidæ: at succus aqueæ, acrisq; caliditatis. Hic igitur ijs, qui suffusi sunt, aut aciem oculorum obtusam
præ crassitudine humorum obtinent, inunctus prodest. Ex huius temperatura tota cepa flutuosa est manducata. Itaq;
quæ temperatura sunt sicciore, minus flutuam generant. hæc Galenus. Quod autem Cepæ corporibus præbeant ali-
mentum, supra in porri mentione retulimus ex ipso Galeno, qui de ijs simul differuit libro II. de alimentorum fa-
cultatibus.

cultatibus. Κρόμμυον Græcè, Cēpa & Cepe Latine uocatur: Arabicè, Basil, seu Bassal: Italicè, Cipolla: Germanicè, Zuuibel: Hispanicè, Cebolha: Gallicè, Fiboule, & Oignon. Nomina.

Σκρόδοον. ALLIUM.

CAP. CXLVI.

ALLIUM quoddam satium, atque hortense habetur. quod in Aegypto, singulari ut porrum, capite constat, dulce, in purpureum uergens, paruū: reliqua uerò magna & candida, ex pluribus coagmentantur nucleis, quos aglithas, id est spicas, Græci nominant. Aliud est syluestre, quod ophioscorodon, id est anguinum, uocant. Vis allij acris est: excalfacit, mordet, excernit, aluum turbat, inflationes facit, stomachum exicat, sitim gignit, flatum permouet, summam corporis cutem exulcerat: aciem oculorum esu hebetat. Eosdem effectus præbet anguinum, quod & elaphoscorodon dicitur: latas uentris tineas in cibo sumptum abigit, urinas detrahit: contra uiperarū iētus, & priuatim hæmorrhoi, prodest, ita ut non aliud magis, si cum uino iugiter assumatur, aut tritum in eodem ebibatur: contra rabioforum morsus, & illitu, & cibo ualet. Magnæ & allio utilitates contra aquarum mutationes: uocem clarificat: ueterem tussim crudum, coctū uel lenit: potum autem cum origani decocto, pediculos, & lendes enecat: cremati cinis illitus sugillationibus cum melle, & alopecijs cum nardino unguine, medetur: eruptiones papularum cum oleo, & sale sanat: uirilignes, lichenas, lentigines; ulcera capitis manantia, lepras, & furfures, cum melle eximit: cum thure, & teda decoctum, dentium dolorē leuat, si in ore contineatur: contra uenenatos muris aranei morsus, cum ficulneis frondibus, & cumino illinitur. Feruefactæ comæ ius, fœminarum defensionibus ad ditum, menses, & secundos partus extrahit. Allium eiusdem gratia suffitur. Factum ex eo, & nigra oliua intritū, quod myttoton uocant, esu cit urinam, ora uenarum patefacit, hydropicis utile.

ALLIUM uulgaris est notitiæ. Caterum quanquam scribit Dioscorides Allium, quod non coherentibus nucleis, siue spicis, sed singulari, & solido capite constat, in Aegypto nasci; eiusmodi tamen & in Hetruria, & in com pluribus alijs Italiae locis prouenit, ibiq; Allium mas appellatur. Allij meminit Theophrastus lib. VII. cap. IIII. de plantarum historia, sic inquit. Allium ante solstitia, aut paulò post solstitia seritur nucleatim diuisum. Discrimen eorum, quòd aliud præcox, aliud serotinum: est enim genus quoddam eiusmodi, ut sexaginta diebus perfici possit. Differunt præterea magnitudine singulari. Cyprium uocatum maxime tale est, quod non decoquunt, sed in myttotis utuntur: & cum tunditur, mirum quam spuma increseat. Quin & illud differentiam facit, quòd quedam non nucleis coagmentantur. Dulcedo autem, & odor, & crassitudo, eorumq; causa, tempore, cultuq; pene uidentur contingere, ut etiam aliorum. Perfici etiam semine potest, sed tardè: primo etenim anno caput accipit porri, sequente discerni in nucleos incipit, tertio redditur perfectum, nec quicquam deterius, sed etiam quidam uel deposito melius id existimant. Radicis autem allij, aut cepæ haud similis ortus fieri solet: allij nanque cum nucleus extimuerit, tota intorquetur: & hinc aucta in nucleos rursus discernitur, atq; ex uno plura efficiuntur, dum caput consummatur. At cepæ continuo ab radice aliud, atque aliud obducit, ut & bulbus, & scylla, & eiusmodi omnia. Etenim allia, & cepæ, si non euellantur, plura indies fiunt. Super fistula quoq; & allium capitari posse, & cepæ affirmant. hæcenus Theophrastus de allio domestico. Syluestre uerò, quod Græci οφιοσκόδοον, id est, anguinum allium uocant, ubique, in montibus præsertim, & collibus nascitur, nullis diuisum nucleis, satiuo longè minus, sed odore, & sapore illi per simile: folijs angustioribus, gracili caule: in cuius cacumine flos emicat, ex rubeo purpurascens, à quo nigrum gignitur semen. Hoc, cum aliquando in montibus legerem unà cum alijs herbarijs, nobis occasionem præbuit loquendi de errore detestando, in quo turpiter uersati sunt Arabes, & eos secuti: quòd pro scordio herba, quæ trissaginem folijs æmulatur, de qua Andromachus, & Galenus intellexerunt, allium syluestre in pastillos theriacos addiderint, & in illius locum successerint, non minus uocabulorum uicinitate, quam imperitiâ decepti, ut sequenti libro in scordij mentione (Deo fauente) latius explicabimus. Porro illud hic silentio non dissimulandum duxi, ne forte seplasiarjs imponat, quòd Brasauolus aperte falli deprehenditur libro suo de simplicium examine Romæ prius excuso, ubi syluestre allium ampeloprason, siue scorodoprason à rei medicæ auctoribus appellari scribit. Quæ in re non uno tantum, meo quidem iudicio, sed duplici, pæce eius dixerim, notatur errore. Primum quòd existimauerit, allium syluestre scorodoprasum,

Allij consideratio.

Allium syluestre.

Arabulapsus.

Brasauoli error.

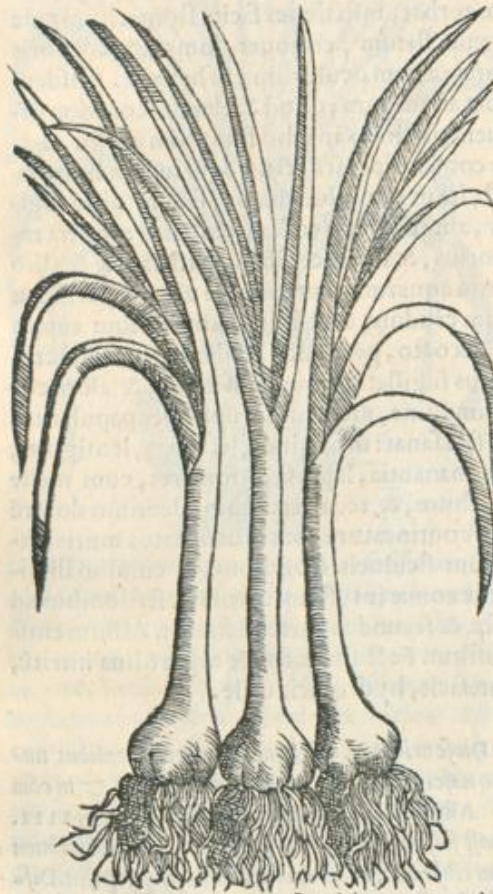
scorodoprasum.

doprasum, uel ampeloprasum esse. Deinde quod certo crediderit, ampeloprasum, & scorodoprasum unam & eandem plantam esse. Hi Brasauoli errores manifeste redarguuntur Dioscoridis auctoritate. Siquidem is non solum eas plantas nominibus, sed etiam capitibus, & facultatibus distinxit: quem etiam secutus est Galenus, licet, ut in ampelopraso diximus, huic tribuerit, quod scorodopraso tribuendum erat. In his igitur palam fit, allium sylvestre ophioscorodum appellari: sylvestre porrum, quod in uincis proueniat, ampeloprason: tertium uero, quod promiscuas allij, & porri facultates obtineat, scorodoprasum. Quare mirari subit Brasauolum uirum alioqui doctissimum, quomodo is, qui simplicium medicamentorum examen conscripsit, hæc in Dioscoride, & Galeno non uiderit, uel non animaduernerit. *Σκοροδοπρασον* Græci, Latini Allium dicunt: Arabes, Chaum, Cairin, & Thum: Itali, Aglio: Germani, Knoblauch: Hispani, Ayos: Galli, Ail, & Aux.

Nomina.

Σκοροδοπρασον. SCORODOPRASVM.

CAP. CXLVII.

SCORODOPRASVM magnitudine porrum æquat, qualitatum porri, & allij particeps. Vnde promiscuas sibi uires ex utroque uendicauit, effectus allij, & porri præbens: inefficacius tamen. Coctum, porri modo, dulcescit, & in olerum uicem transit.

QUONIAM antiquorum nullus, præter Dioscoridem, Galenum, & Paulum, Scorodoprasum meminit, propterea existimat Marcellus arte, & cultorum mangonio ex allio, & porro in unum sub terra colligatis, non autem natura, scorodoprasum prouenire. Sed hac in re Marcellum, pæce sua dixerim, cæcutisse illud manifesto indicio est, quod compertum sit, legitimum Scorodoprasum natura, non mangonio factum, in compluribus Italie locis sponte sua nasci: ac inde postea translatum, in hortis, & uiridarijs depositum uirescere, ita ut intuentibus legitimum se ostendat, & Marcelli errorem prodat. Crescit id porraceis folijs, quæ digitis attrita ita allium, & porrum simul respiciunt, ut illorum etiam effectus præbent, quemadmodum recte prodidit Dioscorides, & Galenus attestatur lib. VIII. simpl. medicamentorum, his paucis. Scorodoprasum sicut gustu & odore median allij & porri qualitatem possidet, ita & uires. Id Græcè *Σκοροδοπρασον*, Latine similiter Scorodoprasum appellatur: Italicè, Scorodopraso: Germanicè, Aber knoblauch: Gallicè, Ail porreau.

Σινάπι. SINAPI.

CAP. CXLVIII.

SINAPI hortense, aliqui napi uocant. Eligi debet adultum, ualde rufum, non magnopere siccum, sed quod fractum internè uirescat, & ueluti quodam succo madeat, cæsius colore: siquidem recens id genus, tempestiuum habetur. Ad calcaciendum, extrahendum, efficax est. Ad eliciendam capitis pituitam manditur: contra præduros tonfillarum tumores, ac ueterem, callosamque arteriæ scabritiem, succus ex aqua, & melle conuenienter gargarizatur: sternutamenta ciet, tritum, & naribus admotum: comitialibus quoque auxiliatur: fæminas vuluæ strangulatu oppressas excitat: lethargicis, deerso capite, illinitur. Cum ficis admistum, donec rubescat locus, & ad coxendicum cruciatus impositum, ad lienes, & omne genus dolores confert, cum permutandæ ualeitudinis causa ex alto uitia extrahenda sunt: alopecijs illitum medetur: faciem purgat: sugillata cum melle, adipe, aut cerato rapit: feræ impetigines, & lepræ, eo cum aceto perunguntur: contra febrium circuitus aridum bibitur, aut potui, polentæ modo inspargitur: extrahentibus emplastris, scabiemque extenuantibus, utiliter admisceri solet: tritum grauitati aurium, & sonitui cum fico impositum prodest. Succus ad hebetudines oculorum, & genarum scabritias magna utilitate cum melle illinitur. Expressus recenti semine succus in sole siccatur.

Sinapi consideratio.

SINAPI, Plinio libro XIX. cap. VIII. auctore, trium est generum. Quorum unum gracili assurgit folio: alterum rapitiam frondem exprimit: tertium erucæ folio laciniatur. Hæc omnia Sinapis genera obseruantur in Italia: illud siquidem, quod tum folio, tum etiam semine tenui nascitur, erraticum est. Quod uero rapi fronde constat, cæteris maius, hortense est, eiusque in officinis usus. Tertium deinde & ipsum satiuum est, semine albo, minusque acri. Tritum hoc, mustoque recenti commistum, diutius eius dulcedinem tuetur, atque eam deficere prohibet, quod ebullitionem reprimat. Eaque propter qui ex Tridentino agro in Germaniam mustum comportant, hoc Sinapis genere cadis imposito, dulcedinem musti conseruant. Sinapis temperamentum tantummodo expressit Galenus libro VIII. simplicium

Sinapi uires ex Gal.

SINAPI PRIMVM.

SINAPI SECVNDVM.

SINAPI TERTIVM.

NASTVRTIVM.

Nomina.

plicium medicamentorum, sic inquit. Sinapi calfacit, & defleat quarto ordine. Huic nomen Græcum σινάπι, & σινάπι: Latinum quoq; Sinapi, & Sinapis: Arabicum, Cardel, aut Chardel: Italicum, Senape: Germanicum, Seneff: Hispanicum, Mostaza: Gallicum, Senecue.

Κάρδαμον. NASTVRTIVM.

CAP. CXLIX.

NASTVRTIVM optimum constat esse Babylonicum. Omnium semen est acre: excalfacit, stomacho aduersatur, aluum turbat, tineas excutit, lienem imminuit, partus exanimat, menses cit, uenerem stimulat, sinapis, & erucae simile intelligitur: lepras, & impetigines absterget. Illitum cum melle lienem extenuat, fauos expurgat: pulmonum uitia extrahit, forbitionibus incoctum: serpentium uenenis potum resistit, atque eas suffitu fugat: capillorum defluuia cohibet: carbunculos ad suppurationem perducit, & rumpit: coxendicibus cum polenta commodè ex aceto illinitur: tumores, collectionesque discutit: emittit furunculos illitum cum muria. Herbae ad omnia eadem effectus, licet minor.

Nasturtii consideratio.

NASTVRTIVM hortic familiaris, & frequens herba est, tenuis: folijs paruis, laciniatis: caule tenui, sesquipedali: flore albo: semine in rubecum nigricante, folliculis rotundis, ac pressis contento, thlaspi modo. Plinius auctor est lib. XX. cap. XIII. album, & nigrum reperiri. Verum eum Nasturtium uenerem inhibere scribit, uel condicem eo in loco deprauatum, uel Plinium ipsum Nasturtij naturam non rectè nouisse, et ideo in hoc deceptum esse crediderim, quòd experimento, & Dioscoridi repugnet. Nasturtij semen (ut libro VII. de simplicium medicam.

Nasturtii uires ex Gale.

facultate memoriae prodidit Galenus adurentis facultatis particeps est, sicut sinapi. Proinde coxendicis, & capitis dolores atq; adeò quodcumq; aliud rubrificationem postulat, eo perinde atq; sinapi excalfaciunt. Miscetur quoq; re medijs, quæ exhibentur asthmaticis, tanquam scilicet id, quod crassos succos ualenter incidere ualeat, uelut & sinapi. Nam omnia ei simile est. Porrò & herba arefacta similem semini uim possidet. Humida uerò adhuc, & uiridis propter aque humiditatis admistionem, multò semine inferior est: adeòq; sic mordacitas eius moderata est, ut cum pane ea uti liceat, ceu obsonio. Κάρδαμον Græcis, Nasturtium Latinis uocatur: Mauritanis, Norf alchef, seu Narf: Italis, Nasturtio, & Agretto: Germanis, Kressen, & Gartenkress: Hispanis, Nasturço, & Malpica: Gallis, Cresson de iardin, & Nastort.

Nomina.

Κάρδαμον Græcis, Nasturtium Latinis uocatur: Mauritanis, Norf alchef, seu Narf: Italis, Nasturtio, & Agretto: Germanis, Kressen, & Gartenkress: Hispanis, Nasturço, & Malpica: Gallis, Cresson de iardin, & Nastort.

Θλάσπι. THLASPI.

CAP. CL.

Thlaspi consideratio.

THLASPI herbula est angustis folijs, digitali longitudine, in terram uersis, subpinguibus: binum dodrantum cauliculo, tenui, non sine adnascantibus ramis: fructu circa ipsum totum, ab extremo in latius se pandente: semine nasturtij, incluso uasis in cacumine diuisis, lenticulae effigie, nisi quòd infringitur: unde nomen accepit. flos albicat. Nascitur in semetis, & sepibus, fossisq;. Semen asperi gustus, excalfaciens: bilem vtrinq; extrahit, potum acetabuli mensura: prodest ischiadicis infusum: sanguinem potu educit, internas suppurationes rumpit: menses ciet, sed partus enecat. Alterum thlaspi tradit Crateuas, quod aliqui Persicon sinapi uocant, latis folijs, radicibus magnis: utile ischiadicorum infusioni.

Thlaspi uires ex Galeno.

TAMETSI non desint, qui existimauerint, Thlaspi, & Bursam pastoris uulgò dictam unam, & eandem esse plantam; cum tamen huiusce Bursae pastoris folia, quæ per ambitum sinuata laciniata uisuntur, semenq; his, quæ de Thlaspi memoriae prodidit Dioscorides, & Galenus, minimè conueniant, eorum sententia prorsus explodenda uidetur. Ceterum legitimum reperiri in Italia certum est: siquidem eo maxime abundant & Goritiensis ager, & Gradiscæ moenia, ea parte qua Sontius alluit. Nascitur frequentissimum, & acerrimum in Pago sancti Petri non longè à Goritia, alijsq; circumstantibus locis, semine perquam acri, in folliculis incluso, in cacumine diuisis, lenticulae effigie, superna parte pressis, ut Dioscorides inquit. Meminit Thlaspi Galenus libro VI. simplicium medicamentorum, sic inquit. Thlaspi semen habet & ipsum facultatem acrem, adeò ut internos abscessus potum dirumpat. Menses ciet, & fetus enecat. Per sedem infusum sanguinolenta euacuans, ischiadibus prodest. Est enim alioqui tum supernè, tum infernè biliosorum humorum euacuatorium, acetabuli mensura potum. Et libro primo de antidotis: Utuntur Thlaspi (inquit) quòd è Creta affertur, quodq;

BURSA PASTORIS.

10

20

30

ARABIS.

40

50

quodq; ubiq; nascitur, colore inter luteum, & flauum medium, figura rotundum, exiguum adeo, ut multoties grano milij cedat. Melius est autem e Cappadocia comportatu thlaspi imponamus. Hoc ad nigredinem inclinatur: figuram no exalte rotundam habet, & antedictum magnitudine permultum superat, atq; ab uno latere paruam quandam, ueluti compressionem pra se fert, unde et nomen obtinuit. Prouenit autem ut hoc, ita & illud in Cappadocia quam plurimum. Ideoq; non absolute quod inde asportatur, optimum censendum est, sed quod peculiariter in sauro nascitur, nec Cretico, nec pasim nascenti simile. Haec de thlaspi Galenus. Ex quibus satis constat, Italicu thlaspi illi, quod Cappadocia profert, non esse uiribus comparandum. Porro illud animaduertendu esse diximus, quod hoc in loco legitur in Dioscoride: $\epsilon\lambda\iota\sigma\tau\iota\ \beta\omicron\tau\alpha\iota\ \nu\iota\omicron\upsilon\ \epsilon\sigma\iota\ \sigma\epsilon\upsilon\omicron\upsilon\ \tau\omicron\iota\varsigma\ \phi\upsilon\lambda\lambda\omicron\iota\varsigma,\ \omicron\varsigma\ \delta\alpha\kappa\tau\upsilon\lambda\omicron\upsilon\ \mu\acute{\iota}\kappa\omicron\varsigma,\ \tau\epsilon\ \tau\omega\ \kappa\omicron\upsilon\sigma\omega\epsilon\ \tau\omicron\iota\varsigma\ \gamma\alpha\iota\varsigma,\ \alpha\kappa\epsilon\omicron\sigma\chi\iota\delta\epsilon\omega,\ \upsilon\ \tau\omega\lambda\tau\alpha\ \alpha\epsilon\omicron\iota\varsigma.$ id est. Thlaspi herbula est angustis folijs, digitali longitudine, in terra uersis, in cacumine diuisis, subpinguibus. Atqui diuisurae eae in nostrati non uisuntur in folijs, sed in folliculorum cacumine. Quo fit, ut plane suspicer hoc loco Dioscoridis codici mendum ac uitiu subesse, ut in alijs compluribus: & quod fortasse nota haec, quae propria folliculorum est, librariorum incuria in folia transferit, praefertim quod in caeteris notis nostru Dioscoridis, & Galeni descriptioni prorsus adstipulatur. Hac igitur ratione is locus, nobis uisus est, qui restituatur, & legatur, quemadmodu nunc in textu legi potest. Reliquum est, ut de BURSA PASTORIS, cuius superius meminimus aliquid in medium afferamus. Sed cum ueteres nihil de hac posteritatis memoria mandauerint, ea tantum recensebo, quae a recentioribus de eius uiribus adnotata inuenio, cum planta ipsa omnibus uulgo notissima sit. Est igitur Bursa pastoris ex refrigerantium, exiccantium, & adstringentium genere. Quapropter prodest atrita, & emplastri more imposta inflammationibus, et sacris ignibus. Decoquitur pluuiali aqua cu plantagine, et Armenio luto, bibiturq; eius decoctum ad intestinorum difficultatem, & ad cruentas excreationes. Herbae succus recentia uulnera glutinat, et auribus purulentis infusus medetur. Sistit mensium abundantiam, si eius, & persicariae decocto insideant mulieres. Esturq; ad idem, & contra deniq; omnes sanguinis fluxiones efficax est tenui pullicula circumlita, & in oleo frixa. Additur in emplastris, quae ad capitis uulnera componuntur, & in unguentis compluribus. Quae herba $\theta\lambda\alpha\sigma\tau\iota$ Graecis, Thlaspi quoq; Latinis dicitur: Barbaris, Nasturtium tectorum: Italis, Thlaspi: Germanis, Bisemkraut: Hispanis, Paniquefo de flor blanco: Gallis, Seneue Sauvage.

Dioscoridis locus restitutus.

Burse pastoris uires.

Nomina.

† Hoc loco Ruellius legisse uidetur $\phi\alpha\chi\omicron\epsilon\delta\epsilon\varsigma$, quod uertetur lenticulae effigie: nec temere, quod Thlaspi semen illi pulchre respondeat. Verum uulgati Graeci codices habent $\delta\iota\sigma\chi\omicron\epsilon\delta\epsilon\varsigma$, hoc est, disci figura.

Αραβίς, ἢ δραβή. ARABIS, SIVE DRABA. CAP. CLI.

DRABA herba ad cubiti altitudinem assurgit, tenues spargens ramos, & ex utroque latere folia, ceu lepidij, sed molliora, & candidiora. In cacumine uero sambuci umbellam gerit, candidos flores habentem. Herba haec cu ptisana coquitur, in Cappadocia maximè. Semen aridum pro pipere obsonijs admiscetur.

NASCITUR in Ananiensi agro, praefertimq; in campistris, & agrorum marginibus, cubitalis planta, folijs lepidio non dissimilibus, & umbella ferè sambuci, Drabam adamusim referens

Drabe consideratio.